III. CASE ŞI STRĂZI ALE CAPITALEI

SCURT ISTORIC AL CĂII DOROBANŢILOR

Petruţa Burlacu
Cătălina Ştefăniţă

Calea Dorbanţilor sau Uliţa Herăstrăului, cum s-a numit la începuturile ei, nu este o stradă cu un trecut istoric foarte îndepărtat cum este cazul vechilor ulite ale capitalei (Uliţa Mare, Uliţa Domnească, Podul Mogoşoaiei etc.) Denumirea de Uliţa Herăstrău este atestată documentar la începutul sec. al XIX-lea (1834).

Numele ei provine ca şi în cazul altor străzi (Podul Mogoşoaiei, Uliţa Târgovişteii, Podul Târgului de Afară) de la direcţia înspre care se îndrepta strada, uliţa legând Bucureştiul de Herăstrău.

Herăstrăul devine din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea un loc de retragere şi odihnă tot mai mult căutat de bucureşteni. Alexandru Ipsilanti, în prima sa domnie în Ţara Românească, construieşte un chioşc la Herăstrău, pe marginea bălţii cu acelaşi nume, unde-i plăcea soţiei sale, doamna Ecaterina, să se retragă. Tot aici, în timpul războiului ruso-turc, Visarion, egumenul mânăstirii Cotroceni construieşte odăi de locuit pe ostrovul Colentinei, *„ce-i zice Ferăstrău"*, pentru a avea linişte, deoarece trupele ruseşti ocupaseră mânăstirea. La începutul secolului al XIX-lea, Herăstrăul devenise loc de plimbare favorit al bucureştenilor[2].

Din deceniul doi al secolului al XIX-lea, Câmpia de la Herăstrău este aleasă şi ca loc permanent de instrucţie pentru noile unităţi ale armatei române – dorobanţi, accentuându-se şi mai mult importanţa zonei.

De-a lungul vremii, strada a cunoscut, cum era şi firesc, o serie de modificări ca întindere, denumire precum şi ca structură edilitar-urbanistică, integrându-se de fapt în procesul de dezvoltare al oraşului însuşi.

Din analiza planurilor şi ghidurilor de referinţă cu privire la Bucureşti se poate stabili evoluţia Herăstrăului de-a lungul timpului. La începutul secolului al XIX-lea, Uliţa Herăstrăului începea de la Podul Mogoşoaiei (Calea Victoeiei) în deptul Bisericii Albe a Sfântului Ilie – traseul continua înspre nord-est, până la intersecţia cu străzile Dionisie (str. Dionisie Lupu) şi Armaşului (str. E. Grigorescu), se îndrepta spre nord,

---

[1] Irina Stănculescu, *Apariţia şi evoluţia denumirilor de străzi din Bucureşti, în Materiale de istorie şi muzeografie, vol. XIV.*

[2] Nicolae Ghicean *Sate din secolele XV–XIX pe teritoriul oraşului Bucureşti. Clanţu, Cârsteşti, Herăstrău şi Băneasa, în Materiale de istorie şi muzeografie, vol. XV,* Ed. Museion, Buc. 1992.

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

traversa străzile Romană (str. M. Eminescu) şi Precupeţii Noi (str. G-ral Broşteanu) şi se oprea în dreptul Şoselei Bonaparte (b-dul Iancu de Hunedoara) continuată spre est cu şoseaua Ştefan cel Mare, în locul unde se întâlneau drumurile la Băneasa, la Floreasca şi la Colentina. Aici se afla Bariera Herăstrău, loc de intrare şi ieşire din oraş, dincolo de care, aşa cum se stabilea prin Regulamentul Organic, nu era permis a se face nici o zidire sau clădire încercându-se a se opri dezvoltarea necontrolată şi haotică a oraşului.

Pe traseul ei, Uliţa Herăstrăului străbătea mahalale: Popa Dârvaş (Biserica Albă), Pitar Moşu, Precupeţii Vechi, Sf. Visarion şi Precupeţii Noi, fiind din punct devedere administrativ cuprinsă pe întreaga ei lungime în culoarea (boiaua) de Galben.

Pentru această perioadă de început, se poate spune că nu era foarte populată; o sugestivă descriere ne oferă Frederic Dame, care nota în lucrarea sa *„Bucarest en 1906". „Toate cartierele cuprinse în careul format de Calea Dorobanţilor şi strada Romană, Podul Târgului de Afară şi Şoseaua Colentina erau puţin populate, îndeosebi cele situate la dreapta şi la stânga străzii Polono, unde nu se vedeau decât grădini şi terenuri virane".*

Dintre personalităţile care au locuit pe Uliţa Herăstrăului, în timpul de început al ei, a fost I.H. Rădulescu, ai cărui părinţi şi-au cumpărat casa pe Uliţa Herăstrăului; locuinţa avea o curte mare şi se afla pe partea stângă a uliţei iar la jumătatea secolului trecut se găsea în proprietatea părinţilor profesorului Alexandru Tzigara Samurcaş şi mai apoi în stăpânirea lui Alexandru Lahovari[6]. Tot pe Uliţa Herăstrăului la nr. 59 îşi construieşte casă, în 1866, patronul fabricii de cărămizi Tonolla.

Din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, Uliţa Herăstrăului primeşte un nume nou, acela de Calea Dorobanţilor, când în urma hotărârii luate în şedinţa Consiliului Comunal din 20 septembrie 1878, până la data de 8 octombrie 1878, când armata română avea să intre în Bucureşti, vor fi schimbate denumirile *„a câtorva strade pe unde va trece oştirea triumfătoare..."*. Aceste prime străzi aveau să *primească „numirea localităţilor unde oştirea română a fost victorioasă în rasbelul din urmă cu turcii; cum şi numiri ale corpurilor oştirei..."*, astfel Calea Mogoşoaiei devine Calea Victoriei, Strada Târgovişteі devine Calea Griviţei, Calea Vergului devine Calea Călăraşilor iar Strada Herăstrău devine Calea Dorobanţilor[7].

Schimbarea numelui străzii nu reprezintă însă singura modificare a acesteia. Planul de aliniere, examinat de Comisiunea permanentă de alinieri în şedinţa din 29 august 1889 şi aprobat de Consiliul Comunal al Primăriei în anul 1909, prevede o lărgire a străzilor Al. Lahovari şi Calea Dorobanţi, pe traseul str. Romană – şos. Ştefan cel Mare; lărgirea era de la 18–20 m la 24 m, înlocuind puţin cotiturile şi racordând mai bine legătura străzii Al. Lahovari cu str. Romană şi noul bulevard (bd. Dacia). Scopul acestei alinieri era de a se realiza o mai bună circulaţie de-a lungul Căii Dorobanţilor, arteră radială importantă aflată în continuarea Şos. Herăstrău, care deservea cartierele mărginaşe din nordul capitalei şi descărca Şos. Kiseleff şi Şos. Jianu atrăgând în interiorul oraşului un trafic destul de important[8].

---

[3] George Potra, *Din Bucureştii de ieri, vol.. II, p. 343.* Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Buc. 1990.

[4] M.M.B. *Planul oraşului Bucureşti–Borroczyn, 1846–1852, pl.*

[5] Petre Dache, *Aspecte din reconstrucţia oraşului Bucureşti, în Materiale de istorie şi muzeografie, vol. II, p. 19,* 1963.

[6] George Potra, *op. cit., p. 344.*

[7] *Monitorul Comunal al Primăriei Bucureşti, an III, nr. 38, apud Irina Stănculescu, op. cit.*

[8] Arh. St. Buc., *P.M.B. Tehnic – dos. 159/1889, Plan de aliniere Calea Dorobanţi*

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

În planul de aliniere din anul 1889, apar următoarele modificări:

– pe segmentul Căii Dorobanţi cuprins între străzile Corabia şi Primăverii se fac alinieri cu retragere spre proprietate la nr. 8, 10 şi 12 unde figurează ca proprietari moştenitorii Gh. Adrian şi Ecaterina Deşliu;

–la intersecţia Căii Dorobanţi cu strada Poşta Veche remarcăm o translatare dreapta a străzii unde se vor taie proprietăţile de la nr. 16–26 (proprietatea Cariadgi) până la strada Dreaptă unde se va crea o nouă deschidere pe proprietăţile particulare ce au fost expropriate de la nr. 33–47;

– în continuare Calea Dorobanţi urcă spre viitoarea piaţă Lahovari unde, pentru crearea acesteia, s-au executat modificări de aliniere pe proprietăţile de la nr. 50 (prop. Mărgăritescu), la nr. 53 (proprietar Maria Manascovici, nr. 55 (proprietar G-ral Candiano Popescu) şi la nr. 57 (proprietatea moştenitorilor lui Niţă Rosnoveanu);

– o modificare importantă propusă a fost tăierea colţului din dreapta al intersecţiei Căii Dorobanţi cu str. Romană, deschizându-se o nouă stradă care se termina la intersecţia cu strada Polonă (mai târziu se a numi bd. Dacia);

– până la intersecţia cu Şoseaua Ştefan cel Mare sunt prevăzute modificări pentru lărgirea străzii până la 24 m, de la nr. 120–146 dreapta şi nr. 123–141 stânga.

Lucrările de aliniere prevedeau opt aliniamente pe o lungime totală de 1 450.27 m şi pe o suprafaţă totală de 23 930.48 mp (parte căruţabilă şi trotuar) [9].

În aceeaşi perioadă de sfârşit a secolului al XIX-lea, odată cu extinderea spre nord a oraşului, Calea Dorobanţi se prelungeşte dincolo de Bariera Herăstrău până în dreptul străzii Florească, de unde începe Calea Herăstrăului. Se constată acum o creştere a gradului de locuire iar printre proprietari figurează nume din familii de prestigiu. Pornind din Calea Victoriei, lângă Biserica Albă, la nr. 7 se afla casa lui Alexandru Lahovari, renumit orator, Ministru al Afacerilor Străine, Ministru de Justiţie în guvernul conservator. Ceva mai sus la nr. 20–24 se aflau casele lui Cariadgi, fost primar al Bucureştilor (casă dărâmată în deceniul trei al secolului XX). Pe aceeaşi stradă la nr. 14 se afla proprietatea Aristiţei Fălcoianu iar la nr. 32 cea a Mariei Samurcaş Ştirbei; mai sus la nr. 71 era casa lui Nicolae Fleva iar la nr. 97 cea a lui Jean Lahovari[10].

Este important de menţionat pentru această perioadă aspectul arhitectural al zonei. Îndeosebi după anul 1880 se construiesc case-vilă, după proiecte semnate de arhitecţi apreciaţi din epocă, preucm Albert Galleron, Paul Gottereau, Băicoianu, Louis Blanc, Paul Petric[11].

Se remarcă prin valoarea lor arhitecturală casele Ion Lahovari din Calea Dorobanţi nr. 39, construită în anul 1889 după proiectul arhitectului francez Louis Blanc, în stil neorenaştere franceză; casa omului politic conservator P.P. Carp, construcţie anterioară anului 1896, realizată în stil academic sobru; casa istoricului şi slavistului Ion Bogdan, construită în jurul anului 1900, decorată cu elemente art nouveau[12].

Din planul cadastral al oraşului Bucureşti, elaborat de Institutul geografic al armatei în anul 1911, Calea Dorobanţi devine strada Alexandru Lahovari pe segmentul cuprins între Calea Victoriei şi intersecţia cu străzile Dionisie şi Armaşului iar piaţeta formată în intersecţie primeşte numele aceluiaşi om politic; în centrul piaţetei, la începutul

[9] *Ibidem, f.5.*

[10] M.M.B. *Plan cadastral al oraşului Bucureşti, ed. Institutul geografic al armatei, 1895–1899, pl.*

[11] Cezara Mucenic, *Casa Slătineanu din Calea Dorobanţi nr. 60, m.s., p. 5.*

[12] *Ibidem, p. 5–6.*

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

secolului XX, se va amplasa statuia lui Al. Lahovari, opera sculptorului francez Antonin Mercier. Referitor la realizarea şi amplasarea statuii lui Alexandru Lahovari, Consiliul Comunal al Primăriei Comunei Bucureşti ia decizia în şedinţa din 30 mai 1900 să se asocieze cu suma de 25.000 lei pentru ridicarea monumentului. Această sumă se adaugă la aceea strânsă prin subscripţie publică de către Comitetul pentru ridicarea statuii, din care făceau parte Nicolaie Filipescu, Ion C. Grădişteanu, Tache Ionescu, Al. Catargiu; cel care a sugerat ca loc de amplasament Piaţa Lahovari a fost sculptorul Mercier. Iniţial Primăria a aprobat ca loc pentru amplasare Piaţa Romană, însă în cele din urmă s-a hotărât ca statuia să fie amplasată la intersecţia Căii Dorobanţi cu strada Dionisie la următoarele cote: 28.5 m lungime de proprietatea G-ral Candiano Popescu; 27.60 m de colţul estic al proprietăţii Mărgăritescu şi 21.50 m din colţul vestic al aceleiaşi proprietăţi. Într-o scrisoare a Comitetului pentru ridicarea monumentului lui Alexandru Lahovari către Primărie, datată 12 iunie 1901, se anunţă ca dezvelirea statuii să aibă loc pe data de 17 iunie 1901, la ora 10000 dimineaţa[14].

Printre casele ce trebuie menţionate se numără casa Assan ce a aparţinut lui Gh. Assan, fiul fabricantului cu acelaşi nume, care a introdus în Bucureşti prima moară cu aburi. Casa Assan, subsol şi parter înalt, cu grădină întinsă şi porţi monumentale, a fost construită în anul 1904, după planurile arhitectului Ioan D. Berindei, în stil academic francez. În stânga statuii lui Alexandru Lahovari, la nr. 52, într-o grădină mare, era casa cu parte şi etaj a doctorului Cantacuzino iar la nr. 54 se afla casa familiei Catargi[15].

După primul război mondial au loc o serie de noi modificări consemnate în planurile şi ghidurile Bucureştilor din această perioadă *(Planul şi ghidul Bucureştilor,* maior C. Pântea, 1923; *Bucureşti, ghid oficial,* 1934; *Planul Municipiului Bucureşti,* 1938; *Ghidul Unirea,* 1941; *Planul Municipiului Bucureşti,* 1943).

În anul 1923, Calea Dorobanţi se desfăşura de la Piaţa Alexandru Lahovari până la Şoseaua Bonaparte iar de aici şi până la Piaţa Confederaţiei Balcanice va primi un alt nume, acela de Prelungirea Doroobanţi, continuându-se până la Şoseaua Kiseleff sub numele de Calea Herăstrăului.

În anul 1934, Calea Dorobanţilor poartă acelaşi nume pe întreg traseul ei (P-ţa Alex. Lahovari – Şoseaua Kiseleff), ca în 1938 să apară noi schimbări de denumire pe unele segmente ale străzii: de la P-ţa Alex. Lahovari şi până la Şoseaua Bonaparte, Calea Dorobanţi primeşte numele de str. Regele Alexandru I; pe porţiunea Şoseaua Bonaparte – P-ţa Confederaţiei Balcanice apare cu vechea denumire de Calea Dorobanţi iar de la P-ţa Aviatorilor până la Piaţa Arcului de Triumf figurează cu numele de strada Mareşal Prezan.

În anul 1941 se revine, pe porţiunea dintre P-ţa Lahovari – Şoseaua Bonaparte, la vechea denumire de Calea Dorobanţi; alte schimbări de nume nu se înregistrează.

În condiţiile schimbărilor politice din acea vreme, unele străzi din capitală vor primi numele unor oameni politici şi localităţi germane: *în Planul Municipiului Bucureşti* din 1943, P-ţa Confederaţiei Balcanice apare cu numele de P-ţa Berlin, P-ţa Jianu devine P-ţa Adolf Hitler ş.a.

În afara acestor modificări de nume ale străzilor, au loc schimbări şi la nivel edilitar-urbanistic. Apare în această perioadă P-ţa Confederaţiei Balcanice (P-ţa Dorobanţi)

[13] Arh. St. Buc., *P.M.B. Secretariat, dos. 32/1900, f. 13*
[14] *Ibidem, f. 15.*
[15] Cezara Mucenic, *op. cit., p.*

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

care ia fiinţă pentru a acoperi nevoile cartierelor noi apărute între Şoseaua Kiseleff şi Calea Floreasca[16]. În această piaţă a fost amplasată, după mai multe mutări, statuia „Lupoaica Romei", copia vestitei sculpturi etrusce primită în dar din partea municipalităţii oraşului Roma, la 1906[17].

În deceniile trei, patru ale secolului XX transformări mai importante se înregistrează în porţiunea dintre Şoseaua Ştefan cel Mare şi Şoseaua Kiseleff.

În anul 1933, printre străzile propuse pentru pavare se număra şi Prelungirea Dorobanţilor, cu 840 m asfalt carosabil şi 500 m asfalt de trotuar.

Într-o ştire din *Gazela Municipală,* din 6 octombrie 1935, se scrie că se dă în întreprindere executarea lucrărilor de pavare cu piatră cioplită de granit, a Prelungirii Dorobanţilor şi Şoselei Herăstrăului (Bulevardul Aviator Beller). În acelaşi an, şa cum reiese din şedinţa Consiliului General al Primăriei, s-a aprobat şi ulterior realizat parcelarea terenului proprietatea lui E. Pinard, teren situat în Calea Dorobanţi, respectându-se alinierea stabilită pentru piaţă, de 80 m rază de la intersecţia Căii Dorobanţi cu Bulevardul Aviator Beller.

O altă caracteristică a zonei în această perioadă o constituie faptul că pe lângă locuinţele particulare apar acum şi o serie de zone comerciale precum şi anumite instituţii şi fabrici. Sunt de menţionat aici: Azilul Slătineanu (Calea Dorobanţi nr. 60), Legaţia Serbiei (Calea Dorobanţi nr. 44), Consulatul Turciei (Calea Dorobanţi nr. 72), Restaurantul Dragoş Gheorghe (Calea Dorobanţi nr. 150), cârciuma Roata Lumii (Calea Dorobanţi nr. 101) şi cârciuma Visarion (Calea Dorobanţi nr. 63). În Prelungirea Dorobanţilor se găseau următoarele fabrici: Fabrica de Acumulatori Tudor; Fabrica de Cărămidă Cerchez; Fabrica de spirt Popovici.

În ceea ce priveşte programul de locuinţe, apare acum, pe lângă casa unifamilială, blocul cu multiple apartamente.

Strada cunoaşte în decursul timpului unele modificări, care-i vor schimba în mod esenţial aspectul pe unele segmente importante, unele case vechi vor dispărea pe locul se ridica noi edificii. Astfel că toate construcţiile de la casa Assan până în strada Romană (azi strada Mihai Eminescu) nu mai există astăzi, ele fiind demolate, pentru a se ridica în locul lor edificiul hotelului Dorobanţi. De la strada Mihai Eminescu spre Şoseaua Ştefan cel Mare, pe locul vechii case în care a locuit Alexandru Macedonski şi a funcţionat şi Cenaclul literar, se înalţă astăzi sediul clădirii noi al Academiei de Ştiinţe Economice. Peste drum de casa lui Alexandru Lahovari, pe terenul unde se găsea o casă boierească, transformată în liceu particular, s-a ridicat policlinica Spitalului Al. Sahia. Dincolo de intersecţia cu Şoseaua Ştefan cel Mare, artera şi-a schimbat complet aspectul, prin ridicarea, în perioada 1974–1976, a blocurilor de locuinţe cu peste opt etaje, neutre şi lipsite de orice valoare arhitecturală.

Din Piaţa Dorobanţi, artera se arcuieşte spre sud străbătând un cartier de vile elegante dominate de clădirea Televiziunii din Calea Dorobanţi nr. 191, care a funcţionat mai mult de un deceniu în primul sediu din strada Moliere nr. 2 iar din anul 1968

---

[16] C-tin C. Giurescu, *Istoria Bucureştiului, p. 382,* Ed. pentru Literatură şi Artă, 1996, p. 382.
[17] Dan Berindei, Sebastian Bonifaciu, *Ghid turistic – Bucureşti, p. 90,* Ed. Sport-Turism, Buc. 1978.
[18] Arh. St. Buc., *P.M.B. Secretariat, vol. II, dos. 1/1937.*
[19] *Ibidem, f. 102.*
[20] Cezara Mucenic, *op. cit.*
[21] George Potra, *op. cit., p. 345.*
[22] Dan Berindei, Sebastian Bonifaciu, *op. cit., p. 49,* Buc. 1974.

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

primeşte un nou sediu pe Calea Dorobanţilor, constând dintr-un ansamblu de trei clădiri. Întregul complex, realizat după planurile arhitecţilor T. Ricii, T. Iacoban şi M. Căciulă, acoperă o suprafaţă de 60.000 mp.

Cu toate modificările care I-au schimbat înfăţişarea, Calea Dorobanţi mai păstrează, îndeosebi pe porţiunea de la Piaţa Alexandru Lahovari, Iancu de Hunedoara edificii ce poartă cu ele atât trecutul istoric cât şi o importantă valoare arhitecturală. Astăzi, în Piaţa Lahovari la nr. 9 se află casa Assan iar mai sus, pe Calea Dorobanţi la nr. 36–40 există „Blocul Zodiac", realizat după planurile arhitectului Radu Dudescu, în perioada interbelică. Clădiri importante păstrate, pot fi menţionate: casa P.P. Carp, azi sediul Ambasadei Turciei, casa C. Xeni, casa Dr. Cantacuzino.

SUMMARY

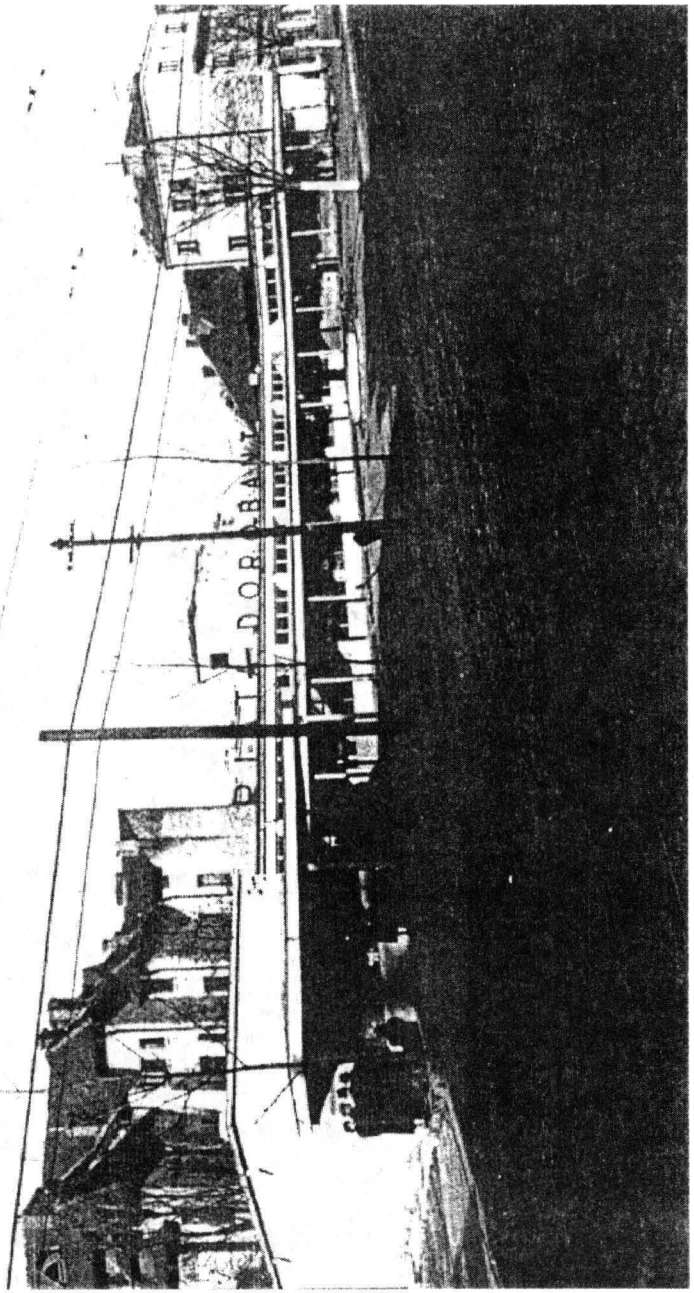
Brief History of the Calea Dorobanţilor Street

Calea Dorobanţilor was first called Uliţa Herăstrăului, and was first attested by documents in 1834. Its first name come from its direction – the Herăstrău having become, by the second half of the 19th century, a place of recreation.

In time, the street has known a series of modifications in line, denomination, urbanistic structure.

In spite of all changes, the Calea Dorobanţi still preserves buildings with a special historical and architectural value.

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

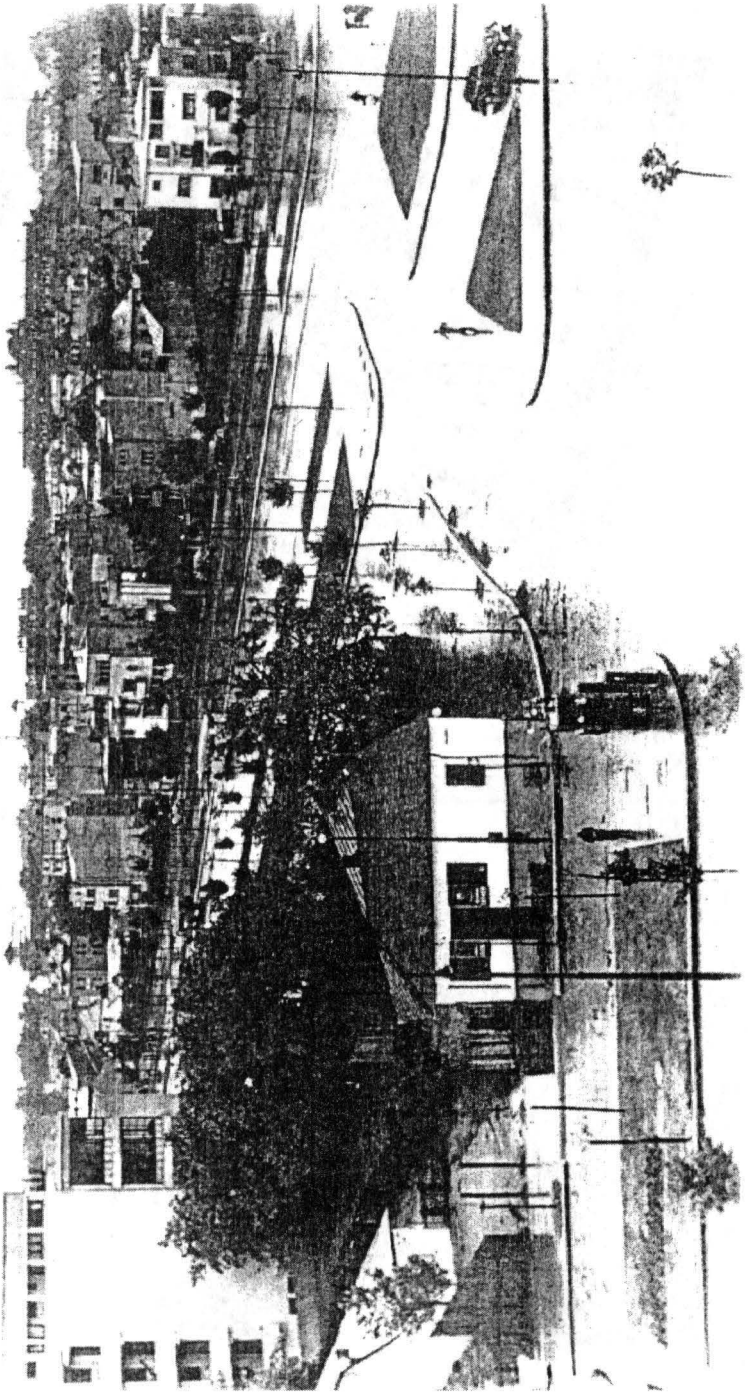

Piața Dorobanți

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

Şoseaua Herăstrău

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

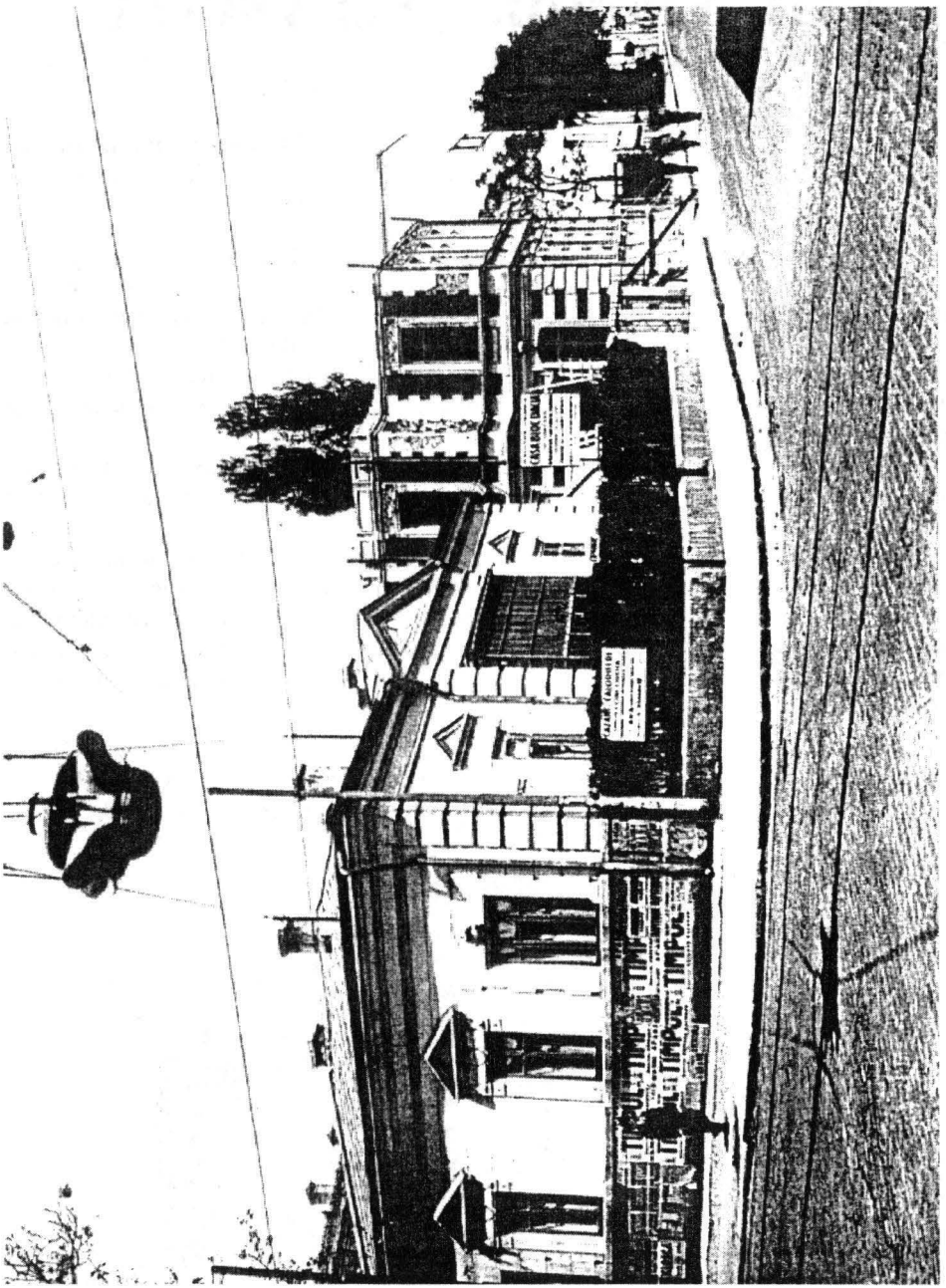
Şoseaua Jianu colţ cu C. Dorobanţi

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

Prop. Dr. Drăcanu în str. Romană, colț cu str. Regele Alexandru al Iugoslaviei, nr. d 1937

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

Prop. Dr. Inginer Caprile, str. Romană colț cu B-dul Regele Alexandru I

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro